

References

1. Klapkiv, M.S. *Insurance of financial risks: Monograph*. Ternopil: Economic thought Publishing, 2002. Print.
2. Desyatnyuk, O.M. "Tax risk management - a new paradigm of development of tax system of Ukraine" *Management and Entrepreneurship of Ukraine: stages of formation and development problems* (2008): 355-361. Print.
3. Pilipishin, V.P. "The concept and basic features of governance" *Legal science and practice* 2 (2011): 10-14. Print.
4. Solovyov, V.M. "Concept and essence of legal regulation of public administration in Ukraine" *University research note* 3 (23)(2007): 27-33. Print.
5. Nikolenko, Y.V. *Basics of economic theory: a textbook in 2 Vol.* Kyiv: Lybid Publishing, 1998. Print.
6. Desiatov, T.N., and A.M. Kobernik. *Management Science comprehensive educational institution*. Kharkiv: Base Publishing, 2004. Print.
7. Sokolova, K.Y. "Conceptual basis of tax risks: approaches, intrinsic characteristics and features" *Science young* 22 (2015): 120-132. Print.
8. Atamanchuk, V.G. *Theory of state-owned management: Courselectures*. Moscow: Legal literature Publishing, 1997. Print.
9. Averyanov, V.B. *Public administration in Ukraine: Tutorial*. Kyiv: SOMI Publishing, 1999. Print.
10. Kolpakov, V.K. *Administrative law Ukraine: Tutorial*. Kyiv: Yurinkom Inter, 1999. Print.
11. Kozlov, Y.M., Popov, L.L. Moscow: Lawyer Publishing, 1999. Print.
12. Kivalov, S.V. *Administrative law Ukraine: Tutorial*. Odesa: Legal literature, 2003. Print.
13. Zavalna, Z.V. "On the issue of contractual regulation of relations of public administration" *Journal Kyiv University of Law* 2 (2009): 100-105. Print.
14. "Public administration". Wikipedia. Web 25 April, 2015. <<http://uk.wikipedia.org/wiki/>>
15. Vysotsky, O.Y., and A.E. Vysotsky. *Fundamentals of Public Administration. Part I*: Dnepropetrovsk: NMetAU, 2008. Print.
16. Sokolova, K.Y. "Fundamentals of tax risk in the supervisory review work of state fiscal services" *Collection of abstracts of the International Scientific Conference of young scientists and students "Banking and the real economy: the financial and economic aspects of cooperation and prospects of development"* (2015): 82-84. Print.
17. Verchenko, P.I. *Ryzykolojiya: Teach method. guidances. to self. Learn. Dysts.* Kyiv: KNEU, 2006. Print.
18. Ostankova, L.A., and N.Y. Shevchenko. *Analysis, modeling and management of economic risk. Tutorial*. Kyiv: Center of educational literature, 2011. Print.

Рецензенти:

Рішна С.П. – доктор економічних наук, професор кафедри інтелектуальних управляючих та обчислювальних систем факультету інформаційних технологій та менеджменту Національного університету ДПС України.

Луцик А.І. – кандидат економічних наук, доцент, в.о завідувача кафедри податків і фіскальної політики факультету фінансів Тернопільського національного економічного університету.

УДК 336.144.2

ББК 65.26

Косаревич Н. Б., Гресько І. В.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА ДЕРЖАВНИХ ТА МІСЦЕВИХ РЕГІОНАЛЬНИХ ЦІЛЮВИХ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ

ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника",
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів,
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
tel.: 0342752391,
e-mail: kfin@pu.if.ua

Анотація. У статті досліджено основні теоретико-методологічні засади соціально-економічної складової державних та місцевих регіональних цільових бюджетних програм, як інструмента регулювання пріоритетних процесів розвитку регіонів з урахуванням напрямів, визначених стратегічними планами територіальних громад, що полягає у забезпеченні концентрації фінансових, матеріально-технічних, інших ресурсів, виробничого та науково-технічного потенціалу, а також координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій для розв'язання найважливіших проблем територіальних громад. Розглянуто підходи до формування прогнозних та програмних документів економічного і соціального розвитку територій на основі комплексного аналізу поточної ситуації, в тому числі з урахуванням впливу внутрішніх і зовнішніх факторів у перспективі.

Ключові слова: державна програма, місцева регіональна цільова програма, бюджетна програма, соціально-економічний розвиток, прогнозні документи розвитку.

Kosarevych N. B., Gresko I. V.

SOCIO-ECONOMIC COMPONENT OF STATE AND LOCAL REGIONAL TARGETED BUDGET PROGRAMS

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Finance,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
76000, Ukraine
tel.: 0342752391,
e-mail: kfin@pu.if.ua

Annotation. The basic theoretical and methodological principles of socio-economic component of regional and local government budget target programs as a tool for adjusting the priority of processes of the regions with the directions set by the Plan of communities, is to ensure that the concentration of financial, material and technical resources, manufacturing and scientific and technological capacity and coordination of central and local authorities, enterprises, institutions and organizations to solve the major problems of communities. The approaches to the formation of forecast and program documents of economic and social development areas in an integrated analysis of the current situation, including taking into account the influence of internal and external factors in the future.

Keywords: government program, local regional target program, budget program, socio-economic development, projections of documents.

Вступ. Бюджетна політика є одним із найефективніших інструментів державного регулювання соціально-економічного розвитку країни. Її метою, як і будь-якої іншої політики, є конкретний результат, що відрізняється від того, що існує, або такий, що сприяє поліпшенню, розвитку і підвищенню ефективності процесу чи кінцевого продукту. Разом з тим, підхід до розподілу бюджету лише на основі функціональної та економічної класифікацій витрат не міститиме жодної інформації про ціль здійснення видатків та потенційний ефект від застосування такого методу. За таких умов не вдається встановити чіткого взаємозв'язку між ресурсами, які були витрачені, та результатами, які отримано і, відповідно, складно прослідкувати ефективність і результативність профінансованих послуг.

Огляд міжнародних практик та уроків застосування елементів програмного підходу до управління бюджетом у країнах з перехідною економікою свідчить про ефективність розробки і впровадження його як на державному так і на місцевому рівнях. Досвід цих країн показує, що соціально-економічний розвиток громад безпосередньо залежить від ефективності реалізації державної та місцевої соціально-

економічної політики. Таким чином відбувається зв'язок основних загальнодержавних і галузевих цільових програм та відповідних місцевих програм. Усе це створює підвалини для забезпечення стабільно високого рівня соціально-економічного розвитку зазначених країн [1].

Дослідження проблематики соціально-економічного розвитку територій через призму застосування елементів програмного підходу до планування та використання коштів бюджету висвітлюються у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених і науковців, серед яких розробки М. Бутка, О. Богачової, А. Вагнера, З. Варналія, В. Гейця, М. Долішнього, І. Запатріної, Б. Кліяненка, Е. Лібанової, А. Мярковського, В. Опаріна, П. Самуельсона, Д. Стеченка та інших.

Постановка завдання. Метою статті є розкриття основних положень та методологічних засад з організації планування, затвердження і виконання державних та місцевих регіональних цільових бюджетних програм, визначення ступеня їх впливу на соціально-економічний розвиток регіонів, оцінки та моніторингу результативних показників виконання відповідних завдань, визначених у програмних документах державного та місцевого рівня.

Результати. Основні засади формування цілісної системи прогнозних і програмних документів як складової загальної системи державного регулювання економічного й соціального розвитку держави визначені Законом України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [2]. Система прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку складається з:

- прогнозів економічного і соціального розвитку України на середньо- та короткостроковий періоди;
- прогнозів розвитку окремих галузей економіки на середньостроковий період;
- загальнодержавних програм економічного, соціального розвитку, інших державних цільових програм;
- прогнозів економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів та міст на середньостроковий період;
- програм економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів та міст на короткостроковий період.

Основними принципами, на яких базується державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку, є:

- принцип цілісності, який забезпечується розробленням взаємоузгоджених прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку України, окремих галузей економіки та окремих адміністративно-територіальних одиниць на коротко- та середньостроковий періоди і на більш тривалий період;
- принцип об'єктивності, який полягає в тому, що прогнозні та програмні документи економічного і соціального розвитку розробляються на основі даних органів державної статистики, центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері економічного і соціального розвитку, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також звітних даних із офіційних видань Національного банку України;
- принцип науковості, який забезпечується розробленням прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку на науковій основі, постійним удосконаленням методології та використанням світового досвіду в галузі прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку;
- принцип гласності, який полягає в тому, що прогнозні та програмні документи економічного і соціального розвитку є доступними для громадськості. Інформування

про цілі, пріоритети та показники цих документів забезпечує суб'єктів підприємницької діяльності необхідними орієнтирами для планування власної виробничої діяльності;

– принцип самостійності, який полягає в тому, що місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень відповідають за розроблення, затвердження та виконання прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць. Прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку забезпечує координацію діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;

– принцип рівності, який полягає в дотриманні прав та врахуванні інтересів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання всіх форм власності;

– принцип дотримання загальнодержавних інтересів, який полягає в тому, що органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування повинні здійснювати розроблення прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку виходячи з необхідності забезпечення реалізації загальнодержавної соціально-економічної політики та економічної безпеки держави.

Прогнозні та програмні документи економічного і соціального розвитку розробляються на основі комплексного аналізу демографічної ситуації, стану використання природного, виробничого, науково-технічного та трудового потенціалу, конкурентоспроможності вітчизняної економіки, оцінки досягнутого рівня розвитку економіки і соціальної сфери та з урахуванням впливу зовнішніх політичних, економічних та інших факторів і очікуваних тенденцій зміни впливу цих факторів у перспективі. Показники прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку є орієнтиром для розроблення суб'єктами підприємницької діяльності власних прогнозів, планів, бізнес-планів та інших документів.

Держава, в особі відповідних органів управління, реалізуючи бюджетні програми забезпечує реалізацію визначеної стратегії зростання, суспільного розвитку. В залежності від їхніх дій відбувається або сприяння або гальмування активізації суспільного потенціалу. На думку Дж. Стріка, «державна взяла на себе відповідальність за скорочення недоліків або зменшення їх наслідків. До переліку таких недоліків віднесено: недостатня інформованість споживачів у сфері виробництва, а також відсутність належного контролю за монополіями. Держава намагається усунути ці недоліки використовуючи відповідні засоби і важелі. Роль бюджетних програм є надзвичайно вагомою» [3, 4].

Державні цільові програми вбачаються розповсюдженою формою подання стратегій суспільного розвитку на рівні держави, регіонів та окремих галузей. Дослідимо детальніше їхню сутність та взаємозв'язок з бюджетними програмами.

У складі бюджетних програм головними розпорядниками бюджетних коштів під час складання проекту Державного бюджету України на відповідний рік можуть визначатись обсяги видатків на реалізацію державних цільових програм, що знаходить своє відображення у бюджетних запитах. Законодавством визначено, що державні цільові програми – це комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць, здійснюються з використанням коштів Державного бюджету України та узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням [5].

Метою розроблення державних цільових програм є сприяння реалізації державної політики у пріоритетних напрямках розвитку держави, окремих галузей економіки та адміністративно-територіальних одиниць; забезпечення концентрації фінансових, матеріально-технічних, інших ресурсів, виробничого та науково-технічного потенціалу,

а також координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій для розв'язання найважливіших проблем [5]. Складовою частиною державної цільової програми є її паспорт, який містить: назву програми, дату прийняття рішення про розроблення, визначення державного замовника або співвиконавців, мету, термін і етапи виконання, загальні обсяги фінансування, очікувані результати виконання, контроль за виконанням. Також, додається перелік заходів і завдань державної цільової програми, який має бути структурований за строками виконання програми та узгоджений з обсягами фінансування, а очікувані кінцеві результати виконання державної цільової програми повинні містити перелік результативних показників, які будуть досягнуті внаслідок виконання програми. Державна цільова програма реалізується в один (до п'яти років), два (від п'яти до десяти років) або у три етапи (понад десять років) [6].

Державна цільова програма розробляється за сукупності таких умов: існування проблеми, розв'язання якої неможливе засобами територіального чи галузевого управління та потребує державної підтримки, координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування; відповідності мети програми пріоритетним напрямом державної політики; необхідності забезпечення міжгалузевих і міжрегіональних зв'язків технологічно пов'язаних галузей та виробництв; наявності реальної можливості ресурсного забезпечення виконання програми.

За своєю спрямованістю державні цільові програми поділяються на:

– економічні, що спрямовані на розв'язання комплексних галузевих і міжгалузевих проблем виробництва, підвищення його ефективності та якісних характеристик, забезпечення ресурсозбереження, створення нових виробництв, розвиток виробничої кооперації. Наприклад, Державна програма приватизації, Національна програма сприяння розвитку малого підприємництва в Україні та інші [7, 8];

– наукові, метою яких є забезпечення виконання фундаментальних досліджень у галузі природничих, суспільних і технічних наук – Державна цільова економічна програма "Створення в Україні інноваційної інфраструктури", загальнодержавна комплексна програма розвитку високих наукоємних технологій [9];

– науково-технічні – вони розробляються для розв'язання найважливіших науково-технічних проблем, створення принципово нових технологій, засобів виробництва, матеріалів, іншої наукоємної та конкурентоспроможної продукції – Державна програма прогнозування науково-технологічного розвитку, Державна програма розвитку державних підприємств;

– соціальні – передбачають розв'язання проблем підвищення рівня та якості життя, проблем безробіття, посилення соціального захисту населення, поліпшення умов праці, розвиток охорони здоров'я та освіти – Державна цільова соціальна програма "Молодь України", Державна цільова програма "Цукровий діабет", Державна програма забезпечення молоді житлом;

– національно-культурні, спрямовані на розв'язання проблем національно-культурного розвитку, збереження національно-культурної спадщини, задоволення інтелектуальних та духовних потреб людини;

– екологічні, метою яких є здійснення загальнодержавних природоохоронних заходів, запобігання катастрофам екологічного характеру та ліквідація їх наслідків – Загальнодержавна програма формування національної екологічної мережі України, Державна цільова екологічна програма проведення моніторингу навколишнього природного середовища;

– оборонні, що розробляються з метою посилення обороноздатності держави; та правоохоронні, спрямовані на забезпечення правоохоронної діяльності, боротьби із злочинністю та державної безпеки.

Також державні цільові програми можуть бути спрямовані на розв'язання інших проблем, у тому числі регіонального розвитку, що мають державне значення.

Сутність соціально-економічної складової державних програм полягає, насамперед, в тому, що вони враховуються під час складання проекту Державного бюджету України на відповідний рік шляхом визначення головними розпорядниками бюджетних коштів обсягів видатків на їх реалізацію у складі бюджетних програм та включення центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, відповідних бюджетних запитів до пропозицій проекту Державного бюджету України. Заходи, завдання та показники державних цільових програм, спрямованих на розвиток окремих адміністративно-територіальних одиниць, включаються до програм економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів, міст на відповідний рік. Перелік державних цільових програм, які планується виконати у відповідному році з використанням коштів Державного бюджету України, подається на розгляд Верховної Ради України разом із проектом закону про Державний бюджет України на відповідний рік.

Ініціатором розроблення державної цільової програми можуть виступати Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, Національний банк України, Національна академія наук України, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські ради, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації. Також вони вправі розробляти та проводити громадське обговорення концепції програми. Концепція державної цільової програми розробляється з метою обґрунтування необхідності розроблення державної цільової програми та визначення оптимального варіанта розв'язання проблеми.

Проект концепції державної цільової програми повинен містити визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована програма; аналіз причин виникнення проблеми та обґрунтування необхідності її розв'язання шляхом розроблення і виконання програми; визначення мети програми; визначення, порівняльний аналіз можливих варіантів розв'язання проблеми та обґрунтування оптимального варіанта; визначення на основі оптимального варіанта шляхів і засобів розв'язання проблеми, строків виконання програми; оцінку очікуваних результатів виконання програми, зокрема економічних, соціальних, екологічних, та визначення її ефективності; оцінку фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів, необхідних для виконання програми.

Ініціатор розроблення державної цільової програми подає Кабінету Міністрів України погоджений із центральними органами виконавчої влади, що забезпечують формування державної політики у сфері економічного розвитку, державної фінансової політики, державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, а в разі необхідності також з іншими міністерствами, центральними та місцевими органами виконавчої влади проект концепції програми. Іншими словами, концепція програми підлягає обов'язковій експертизі та проведенню оцінки в Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України, як органі державної влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики економічного і соціального розвитку; Міністерстві фінансів України, яке відповідає за повноту і своєчасність включення до показників державного бюджету відповідних бюджетних призначень на реалізацію державних програм; Міністерстві соціальної політики України, з метою оцінки впливу здійснених заходів у рамках державної програми на соціальну складову суспільного та економічного розвитку.

Проект державної цільової програми розробляється на основі прогнозів економічного і соціального розвитку України, прогнозів розвитку окремих галузей економіки на середньостроковий період схваленої концепції державним замовником

або визначеним ним відповідно до законодавства розробником. Основними складовими елементами проекту державної цільової програми є паспорт програми – стислий виклад основних даних (назва, рішення про розроблення, відомості про державного замовника та відповідальних виконавців програми, строк виконання, обсяги та джерела фінансування); мета програми; обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, а також необхідності фінансування за рахунок коштів Державного бюджету України; перелік заходів і завдань з визначенням виконавців, строків виконання, обсягів та джерел фінансування; розрахунок очікуваних результатів (економічних, соціальних, екологічних тощо) виконання програми та її ефективності.

Виконання державної цільової програми здійснюється органами державної влади, а також виконавцями, які визначені і закріплені за відповідними заходами програми шляхом реалізації передбачених нею завдань. Виконавцями державної цільової програми можуть бути підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, що визначаються державним замовником для виконання заходів і завдань програми на конкурсних засадах.

Крім державних цільових програм існують регіональні цільові програми, які приймаються для вирішення питань місцевого значення і враховують інтереси адміністративно-територіальних одиниць певної території. Відповідно до Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання, затверджених наказом Міністерства економіки України від 04.12.2006 р. № 367, “регіональна цільова програма – це сукупність взаємопов'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками та ресурсним забезпеченням з усіма задіяними виконавцями, спрямованих на розв'язання найактуальніших проблем розвитку регіону або окремих галузей економіки чи соціально-культурної сфери регіону, реалізація яких здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету і є складовою щорічної програми соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя на відповідний рік” [7]. Програма вважається комплексною, якщо вона об'єднує декілька програм споріднених напрямів відповідної галузі та передбачає їх фінансування за кількома кодами функціональної класифікації видатків місцевого бюджету.

Аналіз бюджетних програм Івано-Франківської області, які фінансуються за рахунок обласного бюджету, проводився з позиції організаційно-правових засад функціонування такого інструменту бюджетного регулювання соціально-економічними процесами регіону та виходячи з існуючих бюджетних програм, які приймаються Івано-Франківською обласною радою.

Безумовно, роблячи акцент на розвитку області, як потенційно економічно важливого та стратегічного регіону, щороку приймається програма соціально-економічного розвитку області. Для прикладу, програму соціально-економічного та культурного розвитку Івано-Франківської області на 2015 рік (далі – Програма) розроблено департаментом економіки разом з іншими структурними підрозділами облдержадміністрації, районними державними адміністраціями, виконавчими комітетами міських рад міст обласного значення, за участю органів місцевого самоврядування, територіальних підрозділів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій.

Програма підготовлена на основі аналізу розвитку області за попередній період та визначає цілі, пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку та прогностичні показники на 2015 рік, а також заходи, спрямовані на забезпечення необхідних умов для стабілізації економіки та запобігання економічному спаду. Реалізацію намічених заходів та досягнення прогностичних показників передбачається здійснювати через

економічні важелі державного регулювання та шляхом виконання регіональних цільових програм.

На сьогодні із прийнятих обласною радою регіональних цільових програм діє 78 програм. З них у галузі охорони здоров'я, материнства та дитинства – 15 програм, з питань розвитку промисловості, будівництва, архітектури, житлово-комунального господарства – 11 програм, з питань аграрної політики, регулювання земельних відносин – 10 програм, з питань екології, раціонального природокористування та розвитку туризму – 7 програм, з питань комунальної власності, розвитку підприємництва – 7 програм, з інших питань – 28 програм.

Аналізуючи період 2013–2015 років у Івано-Франківській області діяли відповідно 86, 80, 78 регіональних цільових обласних бюджетних програм, які передбачали здійснення фінансування з різних джерел, а саме: із залученням коштів державного, обласного бюджетів, інших місцевих бюджетів та залучених коштів на загальні суми орієнтовно 20,6 млрд. грн., 18,4 млрд. грн., 17,5 млрд. грн. відповідно.

Моніторинг бюджетних рішень, які приймаються обласною радою, свідчить, що обсяги коштів, які передбачаються для фінансування регіональних цільових програм є досить мізерними, в порівнянні до визначених потреб і заходів, які зазначені у переліках необхідних завдань тої чи іншої програми. Так, наприклад, при потребі у коштах обласного бюджету на фінансування регіональних цільових програм на 2015 рік понад 2,1 млрд. грн. у обласному бюджеті на 2015 рік передбачено лише трохи більше 10 відсотків бажаної суми.

Це звичайно негативно впливає і відображається на результатах виконання таких програм. Крім того, фінансовий стан у державі та проблемність фінансування видатків на інші непершочергові видатки бюджету не завжди дає змогу довести відповідні суми до головних розпорядників коштів – виконавців програм.

Виходячи з сутності визначення регіональної цільової програми та враховуючи їх функціональне призначення, вони (програми) мають прийматися обов'язково при умові існування проблеми на рівні регіону, розв'язання якої потребує залучення бюджетних коштів, координації спільних дій місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій; а також, що є вагомим аргументом, за наявності у місцевому бюджеті реальної можливості ресурсного забезпечення виконання заходів програми та відповідності мети програми пріоритетним напрямкам розвитку регіону. Враховуючи, що на місцях приймається широкий спектр регіональних програм, то заходи, які в них передбачаються, не повинні дублюватися.

Основні стадії розроблення та виконання регіональних цільових програм є подібними до державних цільових програм і до них належать: ініціювання розроблення регіональної цільової програми; підготовка проекту програми; експертиза, погодження та затвердження програми, визначення головного розпорядника коштів, затвердження бюджетних призначень; організація виконання програми; здійснення моніторингу та підготовка щорічних звітів про результати виконання програми.

Висновки. Проведений аналіз складових елементів державних цільових програм та бюджетних програм свідчить про наявність спільних рис та їхній взаємозв'язок. Державні цільові програми є підставою для формування бюджетних програм, до складу яких можуть входити окремі частини державних цільових програм. В свою чергу, бюджетна програма як частина державної цільової забезпечує її виконання шляхом фінансування лише окремої частини.

Моніторинг та аналіз місцевих регіональних цільових програм, які фінансуються за рахунок коштів місцевих бюджетів, дає нам зрозуміти актуальність та необхідність вирішення проблематики на місцевому рівні у плані соціально-економічного розвитку

територій. Разом з тим, на сьогодні інструмент програмного планування та виконання бюджету у процесі державотворення не в достатній мірі задіяний для оцінки результатів впровадження ініціатив місцевого рівня майбутнього ефекту від середньострокового планування. Тому, доцільним є подальше вивчення та аналіз міжнародної практики у сфері застосування підходу до використання бюджетних коштів на основі програмного методу планування бюджетів на базовому рівні місцевих фінансів.

1. Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу: навчальний посібник ; під заг. ред. І. Ф. Щербини]; ІБСЕД, Проект “Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження”. – [3-тє видання, виправлене та доповнене]. – К. : Нора-Друк, 2012 – 100 с.
2. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23 березня 2000 року N 1602-ІІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>
3. Стрик Дж. Государственные финансы Канады ; общ. ред. А. Л. Кудрина, В. Д. Дзгоева. – М. : ООО «НПО Экономика», 2000. – 399 с.
4. Сутягин В. Соотношения научных прогнозов и государственных программ социально-экономического развития / В. Сутягин // Проблемы прогнозирования. – 1998. – № 1. – С. 5–9.
5. Про державні цільові програми : закон України від 18 березня 2004 року № 1621-ІV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №25. – Ст.352.
6. Державний фінансовий контроль виконання бюджетних програм / І.Б. Стефанюк, Н.І. Рубан, Бариніна-Закірова М.В., Мамишев А.В. – К. : НДФІ, 2004. – 320 с.
7. Про Державну програму приватизації: Закон України 13 січня 2012 року № 4335-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4335-17>.
8. Про національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні : Закон України від 21 грудня 2000 року . N 2157-ІІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2157-14/>
9. Загальнодержавна комплексна програма розвитку високих наукоємних технологій : Закон України від 9 квітня 2004 року . N 1676-ІV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1676-15>
10. Методичні рекомендації щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання: наказ Міністерства економіки України від 04.12.2006 N 367 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Legislation/Budget/367.pdf>
11. Максюта А. Бюджетна складова суспільного розвитку / А. Максюта, І. Чугунов // Вісник КНТЕУ. – 2012. – № 3.
12. Мярковський А. І. Бюджетна політика як складова соціально-економічного розвитку країни / А. І. Мярковський, І. Я. Чугунов // Вісник КНТЕУ. – 2010. – № 5. – С. 5–15.
13. Реформування бюджетної системи України на інноваційних засадах : монографія ; заг. ред. Ф. О.Ярошенка. – К. : Міністерство фінансів України, 2010. – 544 с.
14. Основи розробки місцевих цільових програм (посібник для держслужбовців) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scribd.com/doc/63681498/>.

References

1. *Planning of local budgets based program budgeting: a tutorial*. Ed. I.F. Scherbyna. 3rd ed. Kyiv : Nora-Print, 2012. Print.
2. On state forecasting and elaboration of programs of economic and social development of Ukraine: Law of Ukraine on March 23, 2000 N 1602-III. Web. <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>>.
3. Strick, Dzh. *Public Finance Canada*. Ed. A.L. Kudrin, and V.D. Dzgoeva. Moscow: "NPO Economy", 2000. Print.
4. Sutyagin, V. “Relations scientific predictions and state programs of socio-economic development.” *Problemy prognozirovaniia* 1 (1998) : 5-9. Print.
5. “On state targeted programs: The law of Ukraine on March 18, 2004 № 1621-IV.” *Bulletin of Supreme Council of Ukraine* 25(2004): 352. Print.
6. Stefaniuk, I.B., Ruban, N.I., Barynina-Zakirova, M.V., and A.V. Mamyshev. *State financial control of budget programs*. Kyiv : NDFI, 2004. Print.
7. On State Privatization Program: Law of Ukraine January 13, 2012 № 4335-VI. Web. <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4335-17>>.
8. National program to promote small business in Ukraine: Law of Ukraine of December 21, 2000 N 2157-III. Web. <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2157-14/>>.

9. State complex program of high technologies: Law of Ukraine on April 9, 2004 N 1676-IV. Web. <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1676-15>>.
10. Guidelines on the development agenda regional programs, monitoring and reporting on their fulfillment: Order of the Ministry of Economy of Ukraine from 04.12.2006 N 367. Web. <<http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Legislation/Budget/367.pdf>>.
11. Maksyuta, A., and I. Chugunov. "Budget component of social development." *Bulletin KNTEU* 3(2012). Print.
12. Myarkovsky, A., and I.Y. Chugunov "Fiscal policy as part of the socio-economic development." *Bulletin KNTEU* 5(2010) : 5-15. Print.
13. *Reform of the budgetary system of Ukraine on innovative principles: monograph*. Ed. F.O.Yaroshenko. Kyiv: Ministry of Finance of Ukraine, 2010. Print.
14. Principles of local development programs (manual for civil servants). Web. <<http://www.scribd.com/doc/63681498/>>.

Рецензенти:

Ткачук І.Г. – д.е.н., професор, зав. кафедри фінансів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Криховецька З.М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

УДК 336.48:339.96

ББК 65.26

Вусятицька М. П.

**РОЛЬ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ В СТИМУЛЮВАННІ
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ**

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів,
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
тел.: 0342 752391,
e-mail: kfin@pu.if.ua

Анотація. У статті розглянуто обсяги та структуру міжнародної фінансової допомоги, наданої для реалізації проектів економічного розвитку нашої держави та її регіонів. Обґрунтовано важливість залучення коштів міжнародних організацій та іноземних країн в період економічної кризи, коли бюджетних ресурсів для фінансування розширеного відтворення недостатньо. Проаналізовано вплив та ефективність використання фінансових ресурсів, наданих Україні у рамках фінансування міжнародних проектів. Визначено основні недоліки в залученні та використанні коштів міжнародної фінансової допомоги. Запропоновано перспективні напрямки фінансової співпраці України з зарубіжними країнами та міжнародними організаціями в сфері регіонального економічного розвитку.

Ключові слова: міжнародна фінансова допомога, гранти, міжнародні проекти, економічний розвиток.

Vusyatytska M.P.

**ROLE OF INTERNATIONAL FINANCIAL ASSISTANCE IN STIMULATION OF
ECONOMIC DEVELOPMENT IN UKRAINE**

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of finance,